

עניינים נחוצים

ממורנו הגר"י טשזנר שליט"א

דומ"צ קהל עדת חרדים אופקים

זהירויות בחזרת הש"ץ [לש"ץ ולציבור]

בתפילה נעשית מטבע חריף הוא העובר בזמן הזה, ואומרים דרך ליצנות, ותפילתם מהרה תקבל ברצון, ולכן הרצים יצאו דחופים בדבר המלך מלכו של עולם, הקהל מריצין את החזן, החזן מריץ את יראי ה', ע"כ שלא בטובתם, רץ לקראת רץ ירוץ ותהי מרוצתם רעה, אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה, כי יקצוף האלקים על קהל כזה, ויאמר אם כדברים האלה דבר לפחתך במרוצה, [היינו, אם תדבר כך במרוצה לשר חשוב] הירצך או הישא פניך, ומי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי... והכל הבל ורעות רוח, שכל החילוק שיש בין אמירה במרוצה לאמירה יותר בנחת אינו עולה לרביע שעה, אין זה אלא סמיות עינים, כי היצה"ר יעור פקחים... וכבר הגיד מגיד א' שהגידו לו מן השמים שזה ה' בעוכרנו, ודין גרמא דעצירה עכבות משיחא זה כמה מאות שנים רבות ורעים, על כי כרום זלות בני אדם דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, עם ה' נחוס על כבוד קוננו ועל נפשינו ונעבוד את בוראנו עבודה שלימה עד מקום שידינו מגעת וכו' ע"ש.

ה) עור איתא בשולחן ערוך (סימן ס"א, דיני דקדוק וכוונה בקריאת שמע, ע"ש דקדוקים רבים. ושם (ס"ב) כתב: אף בפסוקי דזמרה ובתפלה צריך לדקדק בכך. הגה: וה"ה הקורא בתורה בנביאים ובכתובים יש לזוהר. ובמ"ב (ס"ק ל"ה) ולא הזהירו על ק"ש אלא משום שמסורה לכל ויש בה יחוד שמים, עכ"ל.

ואם צריך לדקדק באמירת פסוקי דזמרה ובקריאת שמע וברכתיה שהם רק הקדמה לעצם התפילה (שמונה עשרה), כל שכן שצריך לדקדק בזה ביתר שאת בתפילת שמונה עשרה, שנחשבת כעומד לפני המלך עצמו. ועוד יותר בחזרת הש"ץ, שהשליח ציבור הוא ראש המשלחת להעתיר לפני המלך הגדול והנורא, עבור כל הציבור הקדוש.

ו) והובא בשו"ע (סימן קכ"ד ס"ח) דיני עניית הציבור 'אמן' על ברכותיו של הש"ץ ע"ש, ושם ס"ט כתב אם יש קצת מהעונים שמאריכין יותר מדאי, א"צ המברך להמתין להם, עכ"ל. וביאר מ"ב (ס"ק ל"ז) קצת מהעונים - אבל על רוב הצבור מחויב להמתין בכל התפלה שלא להתחיל בברכה שלאחריה עד שיענו אמן. וכן בקדיש שלא להתחיל 'יתברך' עד שיענו הרוב איש"ר, וכן כל כה"ג. ובעוה"ר הרבה אנשים נכשלין בזה כשמתפללין לפני העמוד שחוטפין להתחיל ברכה שלאחריה תיכף אחר סיום ברכה שלפניה, ואין ממתניין בינתיים כלל, ועיין בשע"ת שהביא שזה מעכב אף דיעבד, שאסור שוב לענות אמן עליה מכיון שהתחיל ברכה אחרת, עכ"ל.

(המשך בעמ' 4)

א) אנו מתפללים להשי"ת ג' פעמים ביום לכה"פ. ויש אנשים שמרגישים ד"ז לעול הלוקח מזמנם היקר, ומתפללים מהר מאוד כדי להפטר מזה. אך לא כן צריכים לחשוב, אלא אדרבה צריך לחשוב שיש לו את הזכות להתפלל לאדון הכל ולבקש ממנו כל מה שצריך. וכל תפילה עוזרת, ואף אם לא נענית למראה עיניו מיד, מ"מ יש לו שכר טוב על עצם קיום מצות התפילה.

ואמר חז"ל (מדרש אגדה - בומר - בראשית פרק מ"א פסוק א') יש תפלה שנענית למאה שנה, ויש תפלה שנענית לתשעים שנה, וכו', ויש תפלה עד שנה, ויש תפלה שהיא נענית עד ארבעים יום, ויש תפלה שהיא נענית עד עשר ימים, ויש תפלה שהיא עד שבעה ימים, ויש תפלה עד שלשה ימים, ויש תפלה עד שעה, ויש תפלה שלא תצא מפי אומרה עד שנענית [שנאמר (ישעיה ס"ה) "וְהָיָה טָרֶם יִקְרָא וְאָנִי אֶעֱנֶה"]. ע"ש שהמדרש לומד כל הזמנים האלו מפסוקים.

עוד אמרו (ברכות ל"ב:) אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנא' "מְנַה אֶל ה' חַזֵּק וַיֵּאמֶץ לִבָּהּ וְנִנְה אֶל ה'".

ב) אכן כדי שתפילתו תתקבל ברצון צריך לשמור את גדרי הלכות התפילה, וכגון מה שהובא בשו"ע (או"ח סי' נ"א ס"ח): אין אומרים הזמירות במרוצה כי אם בנחת, עכ"ל. והיינו שלא ידלג שום תיבה ולא יבליעם אלא יוציא מפיו כאלו מונה מעות, (מ"ב שם). וביאר הגר"י זילבר (בפי' מקור היראה על ספר היראה לר"י אות נ"ט) לא כמו הבנקאים הגדולים שרגילים למנות מעות במהירות, אלא כאדם הסופר כספו בזהירות.

וכתב הלבוש (בסי' נ"א ס"ט): ואותם בני אדם שאומרים אותם במרוצה לאו יאות עבדין, שמקצרין בשבחו של מקום בשביל שאלת צרכם, היש מושל שיתרצה בכך, ע"כ.

ג) ובודאי שאסור להאיץ באחרים להתפלל מהר. וכתב רבי חיים פלאג'י בספרו כף החיים (סי' י"א אות כ"ה): הממהר את המזמר או לשליח ציבור שירוך, ורודף אחריו, עבירה היא בידו, מלבד האיסור דצריך שיאמר בשובה ונחת, כמונה מרגליות, עוד הן בה, דיבלבל מחשבתו של המתפלל ולא ידע מאי קאמר, ודעתו בל עמו, ולפעמים יגרום להחזן דיבא לו כעס בלבו, והוא חוטא ומחטיא.

ד) ובספר חסד לאלפים (לבעל פלא יועץ, סי' נ"א אות ט') כתב: אין אומרים הזמירות במרוצה כי אם בנחת, ולא ידלג שום תיבה ולא יבליעם אלא יוציא מפיו כאלו מונה מעות: על דבר זה דאבה נפש יראי ה' כי הן בעון המרוצה

שיעור ממורנו הגר"י טשזנר שליט"א

נמסר במוצאי שבת קודש פרשת חיי שרה¹

בגדרי פת הבאה בכיסנין

ובמשנ"ב נקט כעין פשרה [ומקור הדברים הם עפ"י הריא"ז וכמו שהאריך שם בבה"ל] שכשהלחם עשוי בצורה שניכר שנעשה לקביעות סעודה ברכתו המוציא אפי' לא קבע עליו סעודה², אבל אם עשוי רקיקין קטנים ומעורב בהם פתיתים של בשר וניכר שנעשה לקינוח אחר הסעודה דינו כפת כיסנין שמברך עליה מזונות, ורק בקבע סעודה מברך המוציא.

ברכת הפיצה

ומהדברים הנ"ל יש ללמוד למאפה הנקרא פיצה, שלדעת הט"ז ברכתו מזונות כל שלא קבע, ולדעת המ"א ברכתו המוציא, שכיון שנותנים ע"ג העיסה גבינה צהובה ורסק עגבניות ועוד תבלינים הרי זה ממש כדין פשטיד"א דלעיל⁴.

ולהכרעת המשנ"ב שהדבר תלוי בצורה שבו נעשית אותה פת אם ניכר שנעשתה לשובע או לקינוח, לפי"ז רוב סוגי הפיצות המצויות נראה שנעשו לשובע שהרי דרך בני"א לאוכלם בתור ארוחה ולא כחטיף בין הארוחות⁵. ולכן גם אם אוכל מעט מ"מ דינו כלחם גמור ומברך המוציא וברהמ"ז. **אמנם** פיצות קטנות [המכונות 'פיציות'] אם ניכר עליהם שנעשו לקינוח ולא לשובע, דהיינו שדרך בני"א לאוכלם באופן עראי ולא כתחליף לארוחה, ברכתם מזונות אא"כ קבע עליהם שאז מברך המוציא וברהמ"ז.

פיצה שנילושה במי פירות

כל האמור לעיל מתייחס לפיצה שהבצק שלה הוא בצק של לחם, וכל הנידון אם לברך עליה מזונות הוא מצד המילוי, אמנם יש שלשים את העיסה של הפיצה בחלב או במי פירות באופן שהטעם ניכר בעיסה, ולכאורה לפי זה ברכת הפיצה היא מזונות כדין נילוש⁶. **מיהו** נראה שגם באופן זה ברכתה המוציא, שהרי הסיבה שמברכים מזונות על לחם שנילוש במי פירות הוא משום שכיון שהוא מתוק אין דרך לקבוע סעודה עליו, אבל הפיצה גם כאשר לשו את הבצק במי פירות או חלב סו"ס עושים אותה כדי לאכול בסעודה ולשבוע וכך היא דרך בני אדם וכפי שנתבאר, ולכן המתיקות כשלעצמה אינה סיבה לברך מזונות.

אולם ניתן ליישב קצת את דעת הסוברים כן, שהוא בצירוף שיטת הט"ז ודעימיה שברכת הפשטיד"א [וה"ה פיצה] מזונות ואעפ"י שלהלכה לא נפסק כדעתם מ"מ בצירוף המתיקות של הבצק יש מקום לסברא זו.

ולסיכום: פיצה ברכתה המוציא, וגם צריך ליטול ידיו ולברך 'על נטילת ידים' לפני אכילתו, כדין אכילת לחם, אף אם אוכל ממנו פחות משיעור קביעות סעודה, ולברך אחריו ברכת המזון, אך אותם הפיצות שהבצק שלהם מתוק (בשיעור שברכת המאפה הוא מזונות כדין עוגה), לענ"ד גם באלו ברכתם המוציא וכנ"ל, אא"כ ניכר שנאפו לקינוח כגון הפיצות הקטנות.

3. 'דחשיב הבשר והדגים שממולא בתוכו כמו שאוכל לחם עם בשר ודגים' - לשון הבה"ל שם.

4. ואעפ"י שאין זה מילוי פנימי אלא ניתן ע"ג העיסה מבחוץ מ"מ כפי דין פת כיסנין לכאורה אין לחלק בזה, דסו"ס לחם זה אינו לחם גרידא ומה לי אם הוא במילוי מבפנים או שפזרם על גבי העיסה מלמעלה.

5. כך נראה שכן הוא המנהג הרווח כאן בארץ הקודש, ויתכן שישנם מקומות שהרגילות הוא לאוכלם כחטיף בין הארוחות, ולפי"ז ישתנה הדין ובאותם מקומות ברכתה מזונות.

6. לבני ספרד סגי בזה שהטעם נרגש בעיסה וכדעת המחבר ולבני אשכנז דווקא באופן שהטעם נרגש הרבה וכדעת הרמ"א שם.

הקדמה

א. הנה כבר נתבאר בשיעורים קודמים שפת כיסנין אינה נחשבת כפת גמורה ולכן ברכתה מזונות ומעין ג' כל שלא קבע עליה סעודה.

עוד נתבאר שיש ג' פירושים בראשונים מהי פת כיסנין, י"א פת שנילושה בתבלין או דבש, י"א פת ממולאת, וי"א פת נכססת, ובשו"ע פסק להלכה כדברי כולם. ולכן כל שאוכל פת כיסנין מאחד מאלו המינים מברך מזונות ומעין ג'.

אמנם ישנם כמה סוגי מאפים [כגון: פיצה, בורקס, לחמניה מזונות, ועוד] שאעפ"י שבפשטות נראה שנתקיימו בהם אחד מהתנאים הנ"ל ולכאורה היה צריך להיות שברכתם מזונות, מ"מ פעמים רבות ברכתם המוציא וברכת המזון.

ולהלך יתבאר בפרטות הנימוקים והטעמים שיש בכל אחד מאלו המאפים, אמנם הטעם העיקרי הוא, שמה שפת כיסנין אינה כפת גמורה היינו דווקא כשנעשית לקינוח סעודה ולא לשובע (מכיון שדבר שהוא מתוק או פריך אין הדרך לאכול ממנו הרבה), ולכן באופן שנעשית לשובע (כגון עם בשר, דגים או גבינה, שהדרך לאכול מהם לשובע) אפי' אם נתקיימו בה אחד מהתנאים הנ"ל, אין בזה להפקיע שמה מתורת לחם דסו"ס פת זו עשויה לשובע.

פת הממולאת בשר דגים או גבינה

ב. הביית יוסף בסוף סי' קס"ח מביא בשם האגור שלחם הממולא בבשר או דגים או גבינה אעפ"י שהמילוי הוא העיקר, מ"מ מברכים עליהם המוציא ולא שהכל, כיון דמין דגן הוא החשוב והוא נחשב העיקר והמילוי טפל, ולכן מברכים המוציא כברכת העיקר, וכן פסק בשו"ע סוף סי' קס"ח וז"ל: פשטיד"א הנאפה בתנור² בבשר או בדגים או בגבינה מברך עליו המוציא וברכת המזון. ע"כ.

והאחרונים תמחו מדוע ברכת הפשטיד"א המוציא, הלא אף אם נאמר שהלחם הוא העיקר ולא המילוי, סו"ס לחם זה כיון שהוא ממולא דינו כפת כיסנין שברכתה מזונות, וכפי שנתבאר בשו"ע בסעיף ז' שפת העשויה כמין כיסים שממלאים אותם דבש ואגוזים ושקדים ברכתה מזונות ומעין ג' כל שלא קבע עליה סעודה.

וביאר הט"ז דהשו"ע מיירי באופן שקבע סעודתו עליהם ולכן מברך המוציא, אבל באופן שאוכל פחות משיעור קביעות סעודה ברכתו מזונות. ובבה"ל כתב שהרבה אחרונים מסכימים לדינא לדברי הט"ז.

אמנם המגן אברהם (וכן נראה מדברי הראשונים, וכמו שהביא בבה"ל שם) כתב שיש חילוק בין פת הממולאת במיני מתיקה לפת הממולאת בבשר דגים וגבינה, כיון שבשר וכדו' הוא עצמו מזון ולכן אינו מבטל תורת לחם, משא"כ פירות ושאר דברים מתוקים שהם דברים הנאכלים לקינוח הם מבטלים תורת לחם.

1. השיעור נכתב ע"י הרב אופיר נקר שליט"א. והדברים היו לעיני מורנו הרב שליט"א.

2. מה שכתב הנאפה בתנור הוא לאו דווקא אלא טיגון במחבת או בסיר כל כמה שהוא בלא משקה דינו כאפוי. ויש לידע שישנם ג' מיני טיגון: טיגון עם מעט משקה שנותנו רק כדי שלא תישרף העיסה דינו כאפיה לכל דבר כמבואר ברמ"א (סי' קס"ח ס"ד), טיגון בשמן עמוק דינו כבישול לכל דבר. וכשמטגן בשמן בכמות כזו שמוסיפה טעם נחלקו האחרונים אם דינו כבישול או כאפיה, יעויין במשנ"ב סי' קס"ח ס"ק נ"ו.

כפת לכל דבר וברכתה המוציא וברהמ"ז, ולא מעלה ולא מוריד מה שנילוש במי פירות.

ועצם הדבר שמחפשים דרך להיפטר מנט"י וברהמ"ז, אין זו הנהגה נכונה, ומצינו בכמה מקומות שאין ראוי להתחמק מקיום מצוות, וכדאיתא במנחות (דף מא.) שבעידן ריתחא מענישים את מי שעושה טצדקי לפטור עצמו ממצוות עשה. וכן בברכות (דף לה:) שבחו לדורות הראשונים שהיו מכניסים פירותיהם לבית דרך טרקסמון, כדי להתחייב במעשר, ולא הכניסום דרך גגות כדי להיפטר ממעשר.

ולמעשה: ראוי להתרחק מלאכול לחם זה מכל הסיבות דלעיל, ומ"מ המיקל בזה לפעמים אין מזניחין אותו, ובלבד שלא יאכל מזה כמות גדולה ולא יעשה מזה עיקר סעודתו.

ברכת מצה ומציות

ד. המצה כידוע היא דקה ונכססת, ולכאורה לפי המתבאר לעיל שפת דקה ונכססת היא בכלל פת כיסנין א"כ לכאורה צריך להיות שברכתה מזונות ומעין ג'.

ואמנם בימי הפסח שאז המצה היא מאכל כל אדם, חוהו הלחם היחיד שיש, וכולם רגילים לקבוע עליו סעודתם פשוט שדינה כפת לכל דבר וברכתה המוציא וברהמ"ז אפי' אכל ממנה מעט.

אלא שדנו האחרונים מה ברכת המצה לאחר הפסח שכיון שאז אין היא הפת העיקרית, לכאורה חזר דינה להיות כדין פת הבאה בכיסנין.

ומצינו בפוסקים כמה נימוקים לומר שברכתה המוציא. יש שכתבו שכיון שכבר חל על המצה חיוב המוציא וברהמ"ז מחמת ימי הפסח, תו לא פקע אחר הפסח. וכעין מה שמבואר (בס"ח קס"ח סעיפים י' י"א י"ב) שלחם שהיה לחם גמור אין פוקע ממנו שם לחם א"כ נעשה בו שינוי ממשי ומהותי, וכמו כן כאן כיון שכבר קיבל חשיבות של לחם, אינו מאבד את חשיבותו מכך זה שיש כבר לחם אחר.

עוד כתבו שאעפ"י שהמצה דקה ויבשה מ"מ אינה יבשה כ"כ ואפשר שאי"ז בגדר נכססת. וכעין מה שכתב המשנ"ב (ס"ק ל"ו) וז"ל: לחם גמור הוא - דנעשים רק מקמח ומים כשאר פת, ואף שהם דקים, מ"מ לא הוי כמו כעכים יבשים דסעיף ז' **דהם יבשים מאוד ואינם עשויים לאכילה, ורק כוססים אותם לקינוח, אבל אלו עשויים לאכילה. ע"כ.**

הרי שמבואר מדברי המשנ"ב שפת נכססת הוא רק באופן שהוא יבש מאוד ואינו עשוי לאכילה ורק כוססים אותם. ויתכן לומר שהמצה אינה נכללת בכלל זה.

סיבה נוספת שנזכרה בפוסקים, והיא הסיבה העיקרית, שהרי כל מה שפת כיסנין ברכתה מזונות היא רק משום שנעשית לקינוח ולא לשובע. ובאופן שנעשית לשובע אפי' אם נתקיים בה התנאים של פת כיסנין אפי' ברכתה המוציא, והמצה הלא אינה נעשית כלל לקינוח, אלא דרך לאוכלה לשובע ולקבוע עליה סעודה, ולכן דינה כפת גמור וצריך לברך עליה המוציא וברהמ"ז.

ולמעשה המנהג הפשוט אצל הספרדים מקדמת דנא היה לברך על המצה במשך השנה מזונות ומעין ג'. וכפי שהעיד

החיד"א (מחזיק ברכה סי' קנ"ח אות ה') וכן כתבו כמה מפוסקי ספרד שהנוהג לברך על המצה מזונות ומעין ג' יש לו על מי שישמוך.

אמנם מנהג בני אשכנז לברך עליה המוציא וברהמ"ז. יש שנקטו שדינה כפת גמור ואין בזה שום ספק. יעוין חוט שני בברכות עמוד קנ"ד שכתב שאם יש לו מצה שלימה ופרוסת לחם יברך המוציא על המצה השלימה אעפ"י שכשיש ספק על השלימה לא יהדר אחריה, מ"מ בזה אין ספק שצריך לברך המוציא על המצה.

9. ואין חילוק בין מצה שנשארה מפסח למצה שנאפתה אח"כ, כיון שהמנהג היה לברך על המצה המוציא רק בימות הפסח, אמנם במוצאי יו"ט האחרון של פסח כיון שרוב בני אדם עדיין אין מצוי להם פת אחרת וזהו מאכלם העיקרי, עדיין היא חשובה כלחם גמור וברכתה המוציא - אול"צ ח"ב פ"ב ס"ג בביאורים.

אמנם הסומך על הדעות שברכתה 'מזונות', אין מוחים בו, ובלבד שאוכל ממנו רק מעט, פחות משיעור קביעות סעודה.

ברכת הבורקס

ברומה לזה יש לדון בברכת הבורקס, שכיון שהוא ממולא בתפוח אדמה⁷ או בגבינה וכדו', באנו למחלוקת הט"ז והמג"א שלדעת הט"ז ברכתה מזונות, ולדעת המג"א ברכתה המוציא.

ולפי מה שהכריע במשנ"ב שהדבר תלוי אם ניכר הדבר שנעשה לשובע ממנו ברכתה המוציא, ואם ניכר שנעשה לקינוח ברכתה מזונות, כמו כן הדין כאן שבורקס שנעשה כתחליף לארוחה לכאורה ברכתה המוציא, אבל כשניכר שנעשה כחטיף המיועד לאכילה בין הארוחות ברכתה מזונות. **ובדרך** כלל הבורקס עשוי מבצק עלים, שהוא בצק שומני, ופעמים שטעם השמן נרגש בו מאוד, וכשנעשה באופן זה על פי רוב אוכלים ממנו מעט ואינו נעשה לשובע וממילא ברכתה מזונות כל שלא קבע עליו סעודה.

לחמניה מזונות

ג. מצוי כיום בהרבה מאפיות, וכן במקומות רבים מגישים בשמחות לחמניות שיש עליהם מדבקה שכתוב בה 'ברכתה מזונות', והיינו שלשים את העיסה במי פירות בכמות כזו שהלחם נהיה מתוק⁸, וממילא דינה כדין פת כיסנין שברכתה מזונות כל שלא קבע עליה סעודה.

ואעפ"י שבפשטות היה נראה שאין בזה חשש, מ"מ כתבו הפוסקים כמה וכמה נימוקים שראוי להתרחק מאכילת לחם זה וכפי שיתבאר.

ראשית כל, בהרבה מקומות מקמצים במי פירות [מסיבות כלכליות, או משום שפת מאוד מתוקה קשה לאכול ממנה הרבה] וממילא אין בפת מתיקות מספקת כדי להיחשב פת כיסנין, ובפרט לבני אשכנז שצריך מתיקות נרגשת מאוד כדי להחשיבה כפת כיסנין.

מלבד זה, הלא גם בפת כיסנין אם קובע סעודתו עליו מברך המוציא וברהמ"ז, וכבר כתב המשנ"ב (ס"ק כ"ד) שראוי להימנע מלאכול יותר מד' ביצים, שבשיעור זה נכנס לספק שמא הוא שיעור קביעות סעודה. ומצוי מאוד שהאדם רעב, ואוכל כמות כזו של שיעור קביעות סעודה או לכה"פ נכנס לספק.

ואף אם יזהר שלא לאכול מהפת הזו כמות גדולה, הלא דעת המגן אברהם וכן נפסק במשנ"ב שם שאם אוכל פת זו עם שאר מאכלים הכל מצטרף יחד לשיעור קביעות סעודה. ויש דעות בפוסקים שאפי' מאכלים שאוכל אח"כ כגון אורז ובשר וכדו' הכל מצטרף לשיעור ובוודאי קשה מאוד ליזהר בזה בשמחות, ובנקל מגיע לשיעור קביעות סעודה.

עוד מצוי בזה טעויות, שמגישים בסלסילה אחת חלק מהלחמניות מתוקות וחלקם לא, ועלול לטעות ולברך מזונות על לחמניה רגילה, ואפי' אם מצוין על הלחמניה מהי ברכתה, מ"מ לא תמיד מעיינים היטב, ואפשר לטעות בזה בהיסח הדעת, ודבר זה הוא מכשול לרבים.

טעם נוסף נתבאר בפוסקים, שהרי עיקר מה שפת כיסנין ברכתה מזונות הוא משום שנעשית לקינוח ולא לשובע, משא"כ לחמניה זו הרי נעשית לשובע, ומה שמוסיפים מתיקות לעיסה הוא אך ורק במטרה לחסוך בזמן, ולא להתחייב בנט"י ובזימון וברכת המזון וממילא כיון שנעשית לשובע הרי היא

7. ומילתא אגב אורחא קמ"ל, שהמילוי תפ"א הנעשה בבורקס, בדר"כ אינו עשוי מתפ"א מרוסקים, אלא משבבי תפ"א מיובש וכשמערים עליו רותחים חוזר ונעשה כעין מחית תפ"א. אכן מכיון שטעמו השתנה בהרבה מזה של תפ"א טבעי, לכן אם אוכל מהמילוי לבדו, מברך עליו שהכל ולא האדמה, כיון שנחשב שנשתנה צורתו.

8. וכפי שכבר נתבאר לעיל שאחד מג' האופנים להפוך פת לפת כיסנין הוא 'נילוש' דהיינו שלשים את העיסה במי פירות.

אולם כ"ז בבייגל הגדול שנעשה מלכתחילה לאכול לשבעה. אבל הבייגלים הקטנים שמפזרים עליהם מלח ומצוי שנותנים אותם לקטנים כחטיף, ברכתם מזונו, כל שלא קובעים עליהם (ואין זה מצוי).

לחם הנאפה במיקרוגל

כתב השו"ע (סעיף ט"ז) "לחם העשוי לכותח, שאין אופין אותו בתנור אלא בחמה מברך עליו בורא מיני מזונות",

ועל פי זה דנו הפוסקים בלחם שנאפה במיקרוגל, שכיון שפעולת המיקרוגל אינה ע"י חום האש אלא ע"י קרינה שטבעה לחמם יתכן שדינו כלחם שנאפה בחמה שברכתו מזונו.

אמנם כתבו עפ"י המבואר בטור¹⁰ שגם פת הנאפית בחמה אם עשאה ערוכה ונאה כעין גלוסקא מברך עליה המוציא. דהיינו שיסוד הדין הוא שלחם הנאפה בחמה שונה בטעמו כיון שבחמה אינו נאפה טוב. ולכן אם עשאה ערוכה ונאה, דהיינו שטרח עליה ונאפה כהוגן חזר דינו להיות כלחם גמור וברכתו המוציא.

וכמו כן לחם הנאפה במיקרוגל שאעפ"י שאין זה כח האש מ"מ כיון שהאפיה היא אפיה טובה ואין גריעותא בלחם אפי' אם טעמו שונה מטעם לחם הנאפה בתנור, מ"מ הריהו כלחם גמור וברכתו המוציא.

10. והובא במשנ"ב ס"ק צ"ב.

אמנם בשו"ת שבה"ל (ה"א סי' ר"ה) כתב שמנהג העולם לברך המוציא וברהמ"ז ולצרפה ללחם משנה, אך ראוי להחמיר ולברך על פת ממש.

אך כ"ז במצה ממש שנאפית בגודל מסוים, אבל המציות שהם קטנים נעשים בעיקר לקינוח, כגון לאכול בשמחות עם דג מלוח וכדו', ברכתם מזונו, כל שלא אוכל מהם לשבעה.

לחמית

לחמית שנעשה מדגנים (והוא מין מאפה דק פריך) ברכתה 'מזונות' משום שנעשה לקינוח. אכן אם אוכל מהם הרבה (וכגון שאוכל ממנו ארוחה) ברכתה 'המוציא' כדין לחם. וכ"ז אם נעשה מדגנים אבל יש סוג לחמית הנעשה מקטניות וברכתה 'שהכל'.

ברכת הבייגל

יש מין פת הנקרא בייגל (כעין לחמניה עגולה שמחוררת באמצעה) ודרך עשייתו הוא שקודם האפיה חולטים את הבצק במים רותחים ואח"כ חוזרים ואופים אותו.

וברכת בייגל זה המוציא וברהמ"ז, ואעפ"י שהבצק נתבשל קודם (ובצק מבושל דינו כמעשה קדירה וברכתו מזונות - יעויין סעיף י"ג ובמשנ"ב ס"ק ע"ד) מ"מ כיון שאחר החליטה חוזרים ואופים אותו דינו כפת גמור, וכמבואר בשו"ע סעיף י"ד גבי חלוט.

זהירויות בחזרת הש"ץ [לש"ץ ולציבור] (המשך מעמ' 1)

והובא בחיד"א בספרו קשר גודל (סי' ט' אות כ"ט) והוסיף, שעונש ביטול אמן זה הוא על השליח ציבור, עכ"ד. ומי יכול לסבול עונש ביטול עניית אמן של עשרות מתפללים. לכן צריכים שליחי הציבור להזהר מאוד בזה.

ז) ואיתא בספרים הקדושים בשם ספר עמק המלך אותם אנשים המתפללים ומחברים התיבות וחוטפים ומבליעים אותם בלא כוונה, פיגול הוא לא ירצה. וכשמתיים בא מלאך המוות ומגריפות של אש בידו, ותוחב ומלעיט אותן האותיות שהיה מבליע (סידור נהורא פרק ו).

ח) בספר הק' יסוד יוסף (רבו של בעל קב הישר, סוף פרק מ"ח) כתב "ואלו הממהרים בתפילתם לפני העמוד ומקצרים ומשברים התיבות ומבליעים אותיות הם מחריבים עולמות בעוה"ר, ולא מבעי שתפלה זו אינה באה כשאר תפלות ישראל בתוך הכתר שעל ראש ממה"מ הקדוש ברוך הוא, אלא אפי' דוחפים אותם ונועלים שערים בפניהם, ובאה בידי חיצונים והם מתגברים בשביל כן על ישראל בעונינו. וכמה רעות באות ע"י ש"ץ שאינם מהוגנים העומדים בקלות בפני התיבה, וכבר יצא מפי גדולים וגאוני ארץ, שהחזונים שאינם יראים מארכים הגלות. ע"כ יש ליתן השגחה עצומה ע"ז, וכל מי שאינו מתפלל כדת כו' לא יניחוהו לפני התיבה ויסורו מכאן ממקום קדוש יאמרו לו. עכלה"ק.

ט) ואף אם כוונתו במהירות התפילה משום ביטול תורה, מ"מ אסור למהר, וכבר אמרו חז"ל (שבת דף י'). זמן תפילה לחוד וזמן תורה לחוד. וכתב בספר אור זרוע (הלך ב - הלכות שבת סימן מ"ב) וז"ל: ואני שמעתי מפי ר"י החסיד זצ"ל שהי' רב גדול ומובהק לרבים אחד והיה גוער בביהכ"נ שהיו מארכים בברכות שהי' בדעתו למהר ללימוד, ונענש על ככה באותו עולם. ע"ש שהביא כמה מעשים נוראים בעיניו זה. וסיים: כתבתי אני המחבר אלו המעשים, כדי שיראה ירא שמים וישים אל לבו, ויאמר שבחותיו של הקדוש ברוך הוא בקול נעים ובכוונה, ויזכה לג"ע. עכ"ל. אמן ואמן.

ברכה לראש משביר
בחדרת כבוד נשטר מעומקא דליבא ברכת מולא טבא וגריא יאה למורנו הגר"י **טשזנר** שליט"א והרבנית תליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בנישואי **נכדתם** תחי' כת לבנם הנאון **רבי אליהו** שליט"א מו"צ ומרביץ תורה בבני ברק עב"ג הבה"ח **יהודה** שפר"ח מכוזרי ישיבת 'תורה בתפארה' **בשעה טובה ומוצלחת** ונמא בכריכה שיריבו השמחות כבית הגדול הזה וירוו נחת מכל יוצ"ח לאר"ט **כעתידת המכריכים מכל לב רבנו ותלמידהו**

נדבת הרב **חיים כהן** ארזי ומשפחתו שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בארוסי **בתם** תחי' עב"ג הבה"ח **ברי קליפשיטין** הי"ו מבחירי ישיבת גורודנא באר יעקב בשעה טובה ומוצלחת **יה"ר** שיהא הזיווג עולה יפה, ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל. ומשמחה זו יושפע שפע שמחות ויתברכו בכל מילי דמיטב, אכ"ר. בורא עולם בקנין השלם זה הבנין

נדבת הרב **שאל זילברשטיין** ומשפחתו שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בנישואי **בתם** תחי' עב"ג הבה"ח **שלמה זלמן** טוקר הי"ו בשעה טובה ומוצלחת **יה"ר** שיהא הזיווג עולה יפה, ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל. ומשמחה זו יושפע שפע שמחות ויתברכו בכל מילי דמיטב, אכ"ר. החתונה תתקיים א"ה ביום שני ד' כסלו באולמי 'ארמונות חן' בבני ברק בורא עולם בקנין השלם זה הבנין

נדבת הרב **אהרן כהן** ומשפחתו שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בהולדת **בתם אביגיל** תחי' בשעה טובה ובמזל טוב **יה"ר** שיזכו ההורים לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים, וירוו רב נחת יהודית מכל יוצ"ח כ"י. ויתברכו בכל מילי דמיטב, אכ"ר.

נדבת הרב שליט"א **החפץ בעילום** שמו **יה"ר** שזכות זו תעמוד לו ולמשפחתו שיתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג. בבריות גופא ונהורא מעליא, וירוו נחת מכל יוצ"ח, והשם יתברך ימלא כל משאלות לבם לטובה. אכ"ר.

שיעורי מורנו הגר"י טשזנר שליט"א

הלכות ברכות
נושא השיעור בשבוע זה:
הערות בדיני ברכות
מוציא שבת 21:15 - 20:30
בבית הכנסת קויית ה' (אשכנזי)

'דף היומי בהלכה'
(הלכות קריאת שמע)
בימים א' - ה' 21:00 - 20:30
בבית הכנסת קויית ה' (היכל שמואל)

חידה: היכן פוסק המ"ב שנוון לברך ברכה אחת על תפילין גם לנוהגים לברך בדרך כלל שתי ברכות?

לע"נ האשה החשובה
מרת **מריאשא טויפֿע יונה** ב"ר **אהרן הלוי** ע"ה
לא הניחה אחריה ושי"ק. נלב"ע ו' כסלו תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.

לתרומות, הנצחות ולקבלת הגליון במייל: vvv22v33@gmail.com